NA ZÁKLADĚ VIDEOUKÁZEK V ČESKÉM ZNAKOVÉM JAZYCE VYBERTE SPRÁVNÉ ODPOVĚDI K ÚLOHÁM 1–12.

ÚLOHY 1–4 SE VZTAHUJÍ K VIDEOUKÁZCE Č. 1.

1. Čím je pro mluvčí v modrém oblečení fotografování?

A. nepříjemnou povinností
B. zaměstnáním
C. koníčkem
D. brigádou

2. Jak se jmenuje skupina, s níž vystupuje mluvčí v černém oblečení?

A. Mluvící ruce
B. VolVis50
C. Vol5Vis50
D. VolVis5

3. Jaká je oblíbená pohybová aktivita mluvčí v černém oblečení?

A. běh
B. procházka se psem
C. výlet do přírody
D. nordická chůze

4. Co je koníčkem mluvčí v černém oblečení?

A. zkoumání českého znakového jazyka
B. učení se cizím znakovým jazykům
C. sbírání vtipů v českém znakovém jazyce
D. umělecký projev v českém znakovém jazyce

ÚLOHY 5–8 SE VZTAHUJÍ K VIDEOUKÁZCE Č. 2.

5. Jak se nazývá zubr?

A. americký bizon
B. evropský bizon
C. prérijní bizon
D. lesní bizon

6. Kolik přibližně měří a váží dospělý bizon?

A. 350–380 centimetrů; 210–350 kilogramů
B. 3,5–3,8 metru; 380–900 kilogramů
C. 2,1–3,8 metru; 350–900 kilogramů
D. 3,1–3,8 metru; 210–380 kilogramů

7. Čím se živí bizon?

A. pouze bylinami a trávou
B. pouze trávou, kůrou, listy keřů a stromů
C. rostlinami, houbami, kůrou, listy stromů a keřů
D. trávou, listy a kůrou stromů

8. Jak dlouho je samice bizona březí?

A. 3 měsíce
B. 6 měsíců
C. 8 měsíců
D. 9 měsíců

ÚLOHY 9–12 SE VZTAHUJÍ K VIDEOUKÁZCE Č. 3.

9. Označte pravdivé tvrzení.

A. Neslyšící pacient podstoupil v nemocnici odběr krve.
B. Neslyšící pacient podstoupil u lékaře odběr krve.
C. Neslyšící pacient si v nemocnici vyzvedl výsledek odběru krve.
D. Neslyšící pacient si u lékaře vyzvedl výsledek odběru krve.

10. Proč neslyšící pacient strávil dlouhou dobu v čekárně?

A. Protože si nevšiml příchodu zdravotní sestry.
B. Protože neslyšel zdravotní sestru vyvolávat své jméno.
C. Protože neslyšel vyvolávat z reproduktoru své jméno.
D. Protože před ním bylo na řadě mnoho jiných pacientů.

11. Co by bylo nejlepším řešením podle neslyšícího pacienta?

A. zavedení elektronického číselného pořadníku
B. vyvolávání jmen pacientů zdravotní sestrou
C. zavedení pageru pro neslyšící pacienty
D. zavedení systému objednávání na přesně stanovený termín

12. Koho neslyšící pacient informoval jako prvního o tom, že neslyší?

A. zdravotní sestru
B. sanitáře
C. vrátného
D. pacienta v čekárně

13. Označte řádek, na němž <u>není</u> uveden indoevropský jazyk.

A. holandština – finština – litevština
B. maďarština – litevština – islandština
C. litevština – lotyština – estonština
D. maďarština – estonština – finština

14. Označte řádek, na němž je uvedeno věcně správné tvrzení.

A. Ve fázi žvatlání vyslovují děti jednoduché věty, které jsou ale obvykle zcela negramatické.
B. Kritické období pro osvojení prvního jazyka se odhaduje na cca 2 roky života.
C. Je doloženo, že neslyšící děti žvatlají rukama.
D. Podle generativních psycholingvistů si dítě osvojuje jazyk výhradně učením.

15. Označte řádek, na němž je uvedeno věcně <u>nesprávné</u> tvrzení.

A. Díky analýze řečových chyb můžeme odhadnout, zda se jedná o rodilého mluvčího daného jazyka.
B. Díky analýze řečových chyb můžeme doložit, že se v jazyce projevuje sémantický priming.
C. Díky analýze řečových chyb můžeme získat základní představu, jak funguje produkce řeči.
D. Díky analýze řečových chyb můžeme poznat, zda je daný mluvčí afatik.

16. Označte řádek, na němž je uvedeno věcně <u>nesprávné</u> tvrzení.

A. U maturitní zkoušky se žáci se sluchovým postižení dělí do tří skupin (SPI, SPII, SPIII).
B. Stát poskytuje vysokým školám finance na služby pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami, např. na tlumočení pro neslyšící studenty.
C. V zákoně o pedagogických pracovnících je tlumočník pro neslyšící uveden mezi pedagogickými pracovníky školy.
D. Počet základních škol pro sluchově postižené se v České republice v posledních 25 letech snížil.

17. Označte řádek, na němž je uvedeno věcně <u>nesprávné</u> tvrzení.

A. Podle variační sociolingvistiky je jazyková variace systematická.
B. Někteří badatelé se domnívají, že kreoly vznikají z pidžinů.
C. Mluvíme-li o stylové variaci, předpokládáme, že jedinec používá svůj jazyk odlišně v různých situacích.
D. Jazykový management se nezajímá o řešení jazykových problémů na individuální úrovni.

18. Označte notační zápis, který odpovídá znaku ZÁŘÍ na následujícím obrázku.

A.

B. 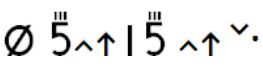

C. 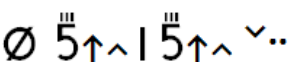

D. 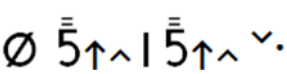

19. Přečtěte si následující seznam výrazů jazyka sindhi, tj. indoevropského jazyka užívaného zejména v Pákistánu a Indii (české ekvivalenty výrazů sindhi jsou psány kurzivou). Označte řádek, na němž je uvedeno věcně správné tvrzení.

[pənu]	*list*	[bbilii]	*kočka*
[puTu]	*syn*	[sabhu]	*vše, všechen*
[paarah]	*noha*	[haruubharuu]	*bezdůvodně*
[poi]	*později*	[bənu]	*les*
[par^{h}anu]	*číst*	[kitaabu]	*kniha*

A. V jazyce sindhi jsou hlásky /p/ a /b/ dva fonémy.
B. V jazyce sindhi jsou hlásky /p/ a /b/ fakultativní varianty jednoho fonému.
C. V jazyce sindhi jsou hlásky /p/ a /b/ obligatorní varianty jednoho fonému.
D. V jazyce sindhi jsou hlásky /p/ a /b/ komplementární varianty jednoho fonému.

20. Jaký je vztah mezi slovy *být* a *bít*?

A. homofonie
B. homografie
C. polysémie
D. homotypie

21. Jak se nazývá morfém -o- ve slově *čern*-o-*zem*?

A. konektém (interfix)
B. postfix
C. pádová koncovka
D. kmenotvorný sufix

22. Co patří k charakteristickým rysům aglutinačních jazyků?

A. množství gramatických slov, splývání slovních druhů, pevný slovosled
B. hromadění afixů ve slově, monofunkčnost afixů, pevný slovosled
C. vázání významových prvků v jednom slově, slovesná povaha věty, volný slovosled
D. hromadění afixů ve slově, synonymie a homonymie afixů, volný slovosled

23. Kdo je autorem publikace *Lexical Borrowing in American Sign Language* (1978)?

A. William C. Stokoe
B. Robbin Battison
C. Edward S. Klima
D. Clayton Valli

24. Přečtěte si následující text a označte řádek, na kterém jsou slovní tvary, které patří do vynechaných míst, v závorkách (***1) a (*****2).**

Výsledkem činnosti **(*****1)** je volné, nikoli pevné spojování slov ve vyšší jednotu. Základním aktem **(*****2)** je predikace.

V. Mathesius (1982 [1929]): Funkční lingvistika. In Jazyk, kultura a slovesnost. Praha: Odeon, s. 35.

A. 1: usouvztažňující; 2: usouvztažňujícím
B. 1: pojmenovávací; 2: pojmenovávacím
C. 1: usouvztažňující; 2: pojmenovávacím
D. 1: pojmenovávací; 2: usouvztažňujícím

25. Jaký typ složeniny je znak českého znakového jazyka TÁTA^MÁMA ‚rodiče'?

A. simultánní složenina koordinační
B. simultánní složenina determinační
C. sekvenční složenina koordinační
D. sekvenční složenina determinační

26. Jak se nazývá přechodný, dynamický, výrazně individuální jazykový kód, který se utváří v mysli jedince při učení se cizímu jazyku a který obsahuje i náležité struktury cizího jazyka?

A. mezijazyk
B. cílový jazyk
C. objektový jazyk
D. intrajazyk

27. Jak se nazývá změna, jejímž výsledkem je v americkém znakovém jazyce necitátová forma znaku NÁKLADNÍ-AUTO 2 uvedeného na následujícím obrázku?

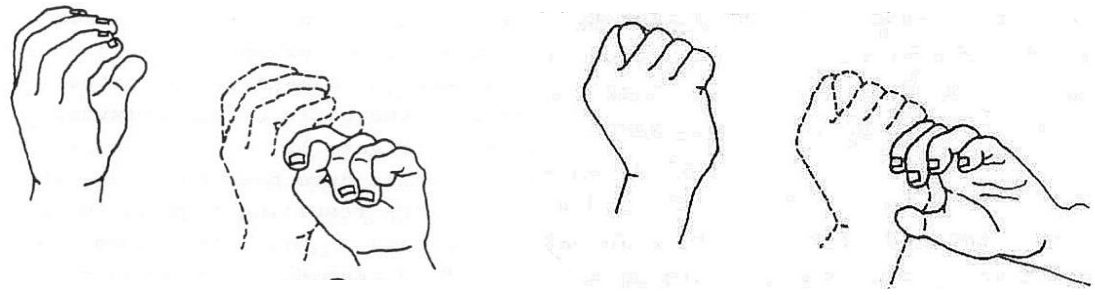

NÁKLADNÍ-AUTO 1 (citátová forma) **NÁKLADNÍ-AUTO 2** (necitátová forma)

A. asimilace
B. epenteze
C. metateze
D. movement-hold

28. Co <u>nepatří</u> mezi objektivní vyšetřovací metody sluchových vad?

A. TEOAE
B. VRA
C. BERA
D. ERA – SSEP

29. Co je příčinou percepční vady sluchu?

A. poškození vnějšího ucha
B. poškození středního ucha
C. poškození vnitřního ucha
D. poškození bubínku

30. Která organizace zastupuje v Evropské unii neslyšících (EUD) Českou republiku?

A. ASNEP ČR
B. ČMJN
C. ČUN
D. SNN ČR

31. Prohlédněte si následující audiogram a určete velikost ztráty sluchu osoby s tímto audiogramem.

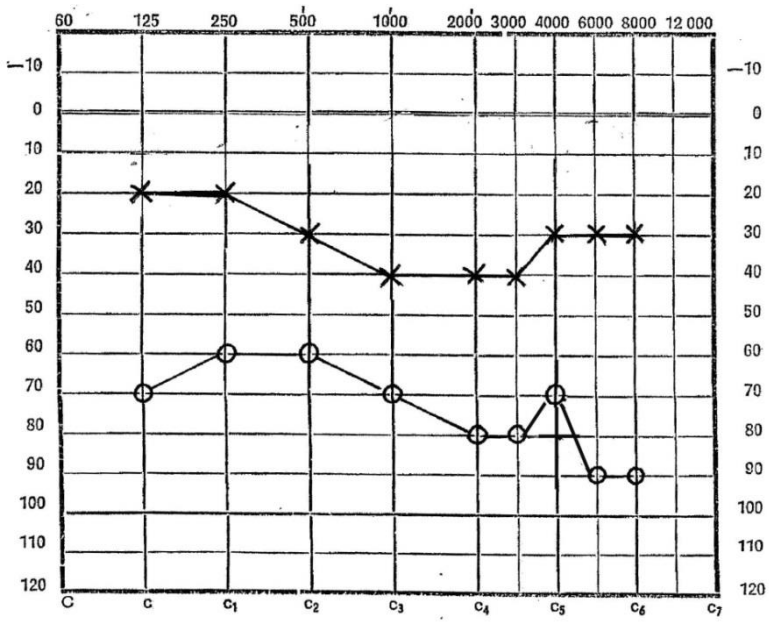

A. lehká nedoslýchavost
B. střední nedoslýchavost
C. středně těžká nedoslýchavost
D. těžká nedoslýchavost

32. Označte řádek, na němž je uvedeno věcně správné tvrzení.

A. Usnesení z Milánského kongresu z roku 1880 bylo formálně zrušeno v roce 2000 v Sydney na konferenci ICED (International Congress on Education of the Deaf).
B. Usnesení z Milánského kongresu z roku 1880 bylo formálně zrušeno v roce 2005 v Maastrichtu na konferenci ICED.
C. Usnesení z Milánského kongresu z roku 1880 bylo formálně zrušeno v roce 2010 ve Vancouveru na konferenci ICED.
D. Usnesení z Milánského kongresu z roku 1880 je platné dodnes.

NA ZÁKLADĚ NÁSLEDUJÍCÍHO TEXTU VYBERTE SPRÁVNÉ ODPOVĚDI K ÚLOHÁM 33–40.

Stereotypy obecně – a etnické stereotypy zvlášť – umožňují vnímání a strukturování světa a mají v tomto smyslu řadu funkcí: kognitivní (kategorizujeme jimi a orientujeme se skrze ně ve světě), emotivní (kompenzace apod.) a sociální (utváření sociální identity, sebedefinice vymezením vůči druhému). Jejich intersubjektivní charakter ukazuje, že jde o poměrně pevné kognitivní struktury, jakýsi petrifikovaný „společenský názor" na určitou věc, resp. etnikum, který se utvořil výběrovou registrací určitých vlastností – v našem případě určitých (někdy jen údajných) vlastností určitého etnika. Soubor těchto kladně nebo záporně hodnocených vlastností (obsah stereotypu) určuje jeho celkové vyznění (tzv. kladný nebo záporný stereotyp).

Stereotypy, včetně stereotypů etnických, jsou proto součástí pragmatické kompetence spojené s určitým přirozeným jazykem; využívá se jich při argumentaci a zčásti se fixují i ve slovní zásobě. V jazyce se ovšem *etnické stereotypy* nejen petrifikují (ve slovní zásobě, pořekadlech apod.), ale stále znovu se v *obrazu cizího* aktualizují, proměňují nebo utvrzují v promluvách: například lexikální kategorizací etnických skupin (*problémové skupiny, cikáni, černí*...), indexikálními (*my/oni,* oslovení) a lokalizačními výrazy (*severní Čechy, Žižkov...*), slogany apod.

Zatímco etnický stereotyp je obecněji platnou reflexí určitého etnika, která se odráží i ve slovní zásobě, obraz cizího v aktuálních promluvách, které rozšiřují nebo modifikují starší stereotypy, je platný pouze omezeně, ať už ve smyslu časovém (dobově ideologicky motivované obrazy cizího) nebo skupinovém (extremistické skupiny).

V promluvách je ovšem možno vyhýbat se reflexi světa etnonymy i jiným prostředkům etnické polarizace, a tak etnické stereotypy komunikativně překonávat. Tak například v současné době část společnosti usiluje o změnu diskursu *o* romské minoritě (*my/oni*) v hodnověrnější diskurs *s* romskou minoritou (*my/vy,* resp. *já/ty,* kde se otvírá prostor pro *my*); vnějším znakem tohoto úsilí je odložení označení *Cikán* (vnější definice) a upřednostňování označení *Rom* (vnitřní definice). Běžné je ovšem i obcházení etnické kategorizace a polarizace; ve smíšených česko-německých podnicích je alternativou k etnické kategorizaci (*Němec*) kategorizace profesní (*kolega, expert*).

V češtině – podobně jako v jiných jazycích – se etnické stereotypy v řeči odrážejí a artikulují různými výrazovými prostředky a postupy:

(1) **Deformace kódu**

Někteří uživatelé češtiny užívají češtinu v modifikované podobě, která ukazuje na jejich etnický původ. Tak např. Hübschmannová (1976) mluví o romském etnolektu češtiny. V běžné komunikaci i v uměleckých textech pak rodilí mluvčí deformované češtiny užívají k parodizaci, resp. zesměšnění příslušné skupiny uživatelů češtiny. Čeština je při tom deformována např. s ohledem na cizí výslovnostní zvyklosti. Tato cizost ve svém důsledku signalizuje sníženou kompetenci či přímo inkompetentnost příslušného mluvčího a jejím důsledkem je jeho zesměšnění. Zvuková deformace ovšem není jedinou deformací kódu, kterou rodilí mluvčí v parodiích signalizují cizost.

Deformují se také tvary slov, a to zpravidla tam, kde v cizím jazyce chybí jistá gramatická kategorie nebo formální vlastnost, např. vid.

(2) **Oslovení**

Při oslovení neznámých příslušníků jiných národů, národností či etnik je možno zaznamenat rozdíl v užívání tykání/vykání. Při oslovení neznámých romských spoluobčanů, vietnamských stánkových obchodníků, afrických studentů apod. mluvčí – bez ohledu na generaci – častěji volí tykání než vykání uzuální při oslovení neznámých („bílých“) Čechů, Francouzů, Němců, Angličanů.

(3) **Etnonyma**

Etnonyma reflektují (historické) etnické stereotypy asi nejmarkantněji. Nemám teď na mysli neutrální, pravidelně utvořená etnická pojmenování, resp. tzv. obyvatelská jména, s potlačenou pragmatickou (konotativní) složkou, ale mám na mysli etnonyma příznaková. Ta jsou vlastně synonymy neutrálních etnonym, a to jednak *pragmatickými,* jednak *ideografickými*. Ideografická synonyma se liší v nocionální sféře: významový rys etnicity se realizuje přes jiný významový rys (etnonyma v širokém smyslu). Nejčastěji jde o vnější vzhled, jazyk nebo hmotnou či nehmotnou kulturu (např. *barevnej, šikmovokej, bambus* apod.). Ideografická synonyma přitom zpravidla nejsou bez pragmatických (konotativních) významů.

Naproti tomu pragmatická synonyma k neutrálním etnonymům (etnonyma v užším smyslu) najdeme i bez ideografické motivace, a to zvláště u inherentně expresivních etnonym:

(a) Expresivita hlásková: *džaponec* (Japonec), *nemec* (Němec), *polak* (Polák). Cizost a s tím spojené negativní konotace jsou konstruovány použitím (zápisu) „nečeské výslovnosti“ neutrálních etnonym, resp. použitím v češtině okrajových fonémů (*džaponec*) či nečeských hláskových skupin, srov. *pšonek* (Polák).

(b) Expresivita slovotvorná (vedle neutrálních *-an, -ec, -ák, 0*):

-0: *Albán*(ec), *Viet*(nam-ec), *Hebrej*(ec), *Jugo*(sláv-ec); bezkoncovkové tvoření na pozadí pojmenovaní s obvyklými příponami obyvatelskými, tzn. jejich eliminace.

***-ák*:** vedle neutrálních *Polák, Slovák,* též pejorativní *sudeťák, romák, židák/žiďák, arabák* (při psaní malých a velkých písmen se řídím doklady).

-án, hov. ***-an*:** *Anglán* (Angličan), *Amerikán* (Američan), *Talián* (Ital).

Upraveno z Nekula, M.: Etnické stereotypy a jejich artikulace v češtině (a v němčině). In Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, A 47, 1999, s. 65–75.

33. Označte řádek, na němž je uvedeno tvrzení, které <u>nevyplývá</u> z textu.

A. Stereotypy vnímání cizích etnik, národů či národností si lze představit jako kognitivní struktury, které pomáhají subjektu strukturovat svět.
B. Etnické stereotypy mohou být vyjádřeny i některými lexémy.
C. Stereotypy vnímání cizích etnik, národů či národností mohou být jak pozitivní, tak negativní.
D. Etnické stereotypy bývají vždy neměnné a neodstranitelné.

34. Označte řádek, na němž je uvedeno tvrzení, které <u>nevyplývá</u> z textu.

A. Některá příznaková etnická pojmenování se vyznačují inherentní expresivitou.
B. Některé sufixy, pomocí kterých se v češtině odvozují jména příslušníků zemí či národů, mohou být jak neutrální, tak mohou být nositelem negativního hodnotícího zabarvení.
C. Příznaková etnická pojmenování lze rozdělit na dva typy: na ideografická synonyma nepříznakových etnických pojmenování a na pragmatická synonyma nepříznakových etnických pojmenování.
D. Příznakovost je jev v přirozených jazycích nežádoucí.

35. Doplňte následující větu tak, aby odpovídala výše uvedenému textu.

K odstranění etnických stereotypů přispívá, když...

A. ... při komunikaci s osobami, které známe, častěji užíváme vykání.
B. ... v mluveném projevu dbáme na pečlivou výslovnost a vyhýbáme se koncovkám obecné češtiny.
C. ... všechny příslušníky jiných národů označujeme výrazem *cizinci*.
D. ... příslušníky jiných národů označujeme např. pojmenováním podle vykonávané profese.

36. Označte řádek, na němž je uvedeno tvrzení, které <u>nevyplývá</u> z textu.

A. Vedle lexika existují minimálně dva další jazykové postupy, které mohou být projevem etnických stereotypů.
B. Slovotvorná expresivita představuje jeden z typů inherentní expresivity.
C. Ideografická synonyma neutrálních etnonym bývají obvykle inherentně expresivní.
D. Hlásková expresivita představuje jeden z typů inherentní expresivity.

37. Co označujeme jako etnonyma?

A. pouze obyvatelská jména s negativními konotacemi
B. pouze obyvatelská jména, která jsou inherentně expresivní
C. pouze vlastní jména národů, národností a etnik, která příslušníci skupiny dostali od svých sousedů a kterými se sami neoznačují
D. všechna vlastní jména národů, národností a etnik

38. Označte řádek, na kterém <u>není</u> vyjádřen etnický stereotyp.

A. pojmenování Japonec, Brit, matematik
B. pojmenování Rakušák, Rusák, Němčour
C. výpověď *pane šediteli, já by chrosně chtěla novy kchlobouk*
D. pojmenování problémoví občané, derdidas (= Němec), Brazilec (= Rom)

39. Co znamená slovo *petrifikovat* ve druhém odstavci daného textu?

A. rozšiřovat, utvářet
B. ustalovat, upevňovat
C. upřednostňovat, odrážet
D. proměňovat, přizpůsobovat

40. Označte řádek, na kterém je příklad hláskové expresivity.

A. pojmenování Kuboš (= Kubánec), Amík (= Američan)
B. pojmenování tmavej, popcorn (= Američan)
C. pojmenování žluťásek, čokoláda
D. pojmenování ťing-ťong (= Asiat), máro**š**-fáro**š** (= Maďar)